

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСПЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»
КАФЕДРА ПРАВОЗНАВСТВА

АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРОЦЕС

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

підготовки бакалавра

для студентів напряму підготовки 6.030401 «Правознавство»
/ спеціальності 081 «Право»

Полтава 2016

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: **Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і
торгівлі»**

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: **Лаврик Г. В.** – д.ю.н., завідувач кафедри
правознавства ВНЗ Укоопспілки «Полтавський
університет економіки і торгівлі»;

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Захарченко П.П. – д.ю.н., професор кафедри історії права і держави
юридичного факультету КНУ імені Тараса Шевченка;

Батигіна О.М. – к.ю.н., доцент кафедри приватного права Полтавського
юридичного інституту Національного університету «Юридична академія
України імені Ярослава Мудрого»

Обговорено і схвалено
на засіданні кафедри правознавства,
протокол № 7 від 25 лютого 2014 р.
Завідувач кафедри _____ проф. Лаврик Г.В.

УЗГОДЖЕНО
на засіданні науково-методичної групи
з _____ напряму _____ підготовки
6.030401 «Правознавство»
протокол № ___ від _____ 2014 р.
Голова навчально-методичної групи
_____ проф. Лаврик Г.В.

СХВАЛЕНО
Голова науково-методичної ради
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський
університет економіки і торгівлі»
«___» _____ 2014 р.
_____ проф. Рогоза М.Є.

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Адміністративний процес» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки «бакалавра» напряму підготовки 6.030401 «Правознавство» / спеціальності 081 «Право».

Адміністративний процес ґрунтується на положеннях Конституції, законах України та підзаконних нормативно-правових актах, що містять норми адміністративного процесуального права, якими регулюються суспільні відносини у сфері реалізації владно-управлінських функцій органами публічної влади.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Адміністративний процес» є сукупність адміністративно-процесуальних правовідносин, що виникають у зв'язку зі здійсненням публічного управління, наданням адміністративних послуг, застосування заходів адміністративного примусу та оскарження дій та рішень публічної адміністрації.

Міждисциплінарні зв'язки навчальної дисципліни визначаються її провідним місць у відпрацюванні студентами навичок щодо складання процесуальних документів та розгляду і вирішення індивідуальних адміністративних справ, а також складає єдиний комплекс дисциплін навчального процесу в цілому та входить до навчального плану з підготовки фахівців в галузі законодавства. Вона має тісні структурно-логічні зв'язки з такою дисципліною як адміністративне право і вивчається одночасно з опануванням таких дисциплін як цивільний процес та кримінальний процес.

Зміст навчальної дисципліни розкривається в 17 темах, які поділяються на два **модулі**.

Модуль 1 включає питання Загальної частини адміністративного процесу, що стосуються поняття юридичних процесів, норм адміністративного процесуального права, правовідносин, основних принципів та теоретичного обґрунтування поняття суб'єктів адміністративного процесу, доказів в адміністративному процесі та процесуальних строків в процесі, їх значення тощо.

Модуль 2 включє питання Особливої частини адміністративного процесу як навчальної дисципліни, що містить норми, які регулюють окремі види адміністративних проваджень, порядок і умови їх здійснення. Норми Особливої частини адміністративного процесу встановлюють певні юридичні режими і правила вчинення процесуальних дій, встановлюють юридичні наслідки за їх недотримання, невиконання чи порушення.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Адміністративний процес» є формування у майбутніх фахівців належного рівня правових знань, системи професійних навичок та умінь щодо практичного застосування положень адміністративно-процесуального законодавства в повсякденному житті.

1.2. Завдання вивчення навчальної дисципліни «Адміністративний процес» полягають у розкритті предмета адміністративного процесу, його

джерел, властивостей та основних принципів, а також змісту адміністративних проваджень у сфері публічного управління, надання адміністративних послуг, застосування заходів адміністративного примусу та оскарження дій та рішень публічної адміністрації; визначення правового статусу різних суб'єктів адміністративного процесу.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати поняття і особливості адміністративного процесуального права; види проваджень в адміністративному процесуальному праві; адміністративне процесуальне законодавство; зміст адміністративної та судової практики вирішення конкретних адміністративних справ; основні провадження адміністративного процесуального права; загальну характеристику суб'єктів адміністративного процесуального права; норми і правила складання процесуальних документів;

вміти орієнтуватися в системі адміністративного та адміністративного процесуального права; правильно тлумачити та застосовувати норми адміністративного процесуального права; аналізувати тенденції юридичної практики та оцінювати її з точки зору відповідності закону; кваліфікувати адміністративні проступки у точній відповідності з законом; робити аналіз судової та адміністративної практики; складати й оформляти процесуальні документи з проваджень у сфері управління, адміністративного судочинства, адміністративно-деліктних проваджень.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 108 годин, 3 кредита ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Модуль 1 ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Розділ 1 Адміністративний процес як складова галузь правової системи України

Тема 1. Поняття адміністративного процесу

Загальне поняття юридичних процесів, їх види і характеристика. Соціальне призначення адміністративного процесуального права, його публічний інтерес соціальної спільності. Предмет адміністративного процесуального права, публічний та приватний аспекти. Метод адміністративного процесуального права, його адміністративно-процесуальна форма. Принципи адміністративного процесуального права та адміністративного процесу. Верховенство права, презумпція правомірності дій і вимог суб'єкта звернення та заінтересованої особи, верховенство закону, забезпечення охорони інтересів особи і держави – провідні принципи нормотворчої діяльності в сфері процесуальних відносин. Адміністративно-процесуальні принципи, їх види та характеристика. Система адміністративного процесуального права, зміст її Загальної та Особливої частин. Взаємодія адміністративного процесуального права з іншими галузями права. Адміністративне процесуальне право як самостійна галузь в системі права України.

Тема 2. Норми адміністративного процесу

Поняття адміністративно-процесуальної норми та державні гарантії її дії. Відмінності адміністративно-процесуальних норм від норм інших галузей права. Структура адміністративно-процесуальної норми. Гіпотеза та її види. Диспозиція та її особливості. Санкція. Класифікація адміністративно-процесуальних норм. Адміністративно-управлінські, адміністративно-судочинні та адміністративно-деліктні процесуальні норми.

Джерела адміністративно-процесуальних норм, їх зовнішні форми вираження. Форми систематизації адміністративно-процесуальних норм. Адміністративно-процесуальне законодавство. Міжнародні угоди, що містять адміністративно-процесуальні норми як джерела адміністративного процесуального права. Рішення Конституційного Суду України, постанови Пленуму Верховного Суду України, постанови Пленуму Вищого адміністративного суду України як джерела адміністративного процесуального права.

Тема 3. Адміністративні процесуальні правовідносини

Поняття та основні риси адміністративних процесуальних правовідносин. Специфічні ознаки процесуальних відносин. Структура адміністративних процесуальних відносин. Правова норма як юридична основа адміністративно-процесуальних правовідносин. Суб'єкти, об'єкти та юридичні факти як

елементи структури адміністративних процесуальних відносин. Зміст адміністративно-процесуальних відносин. Види адміністративних процесуальних відносин, їх наукове обґрунтування та дискусійне обговорення.

Тема 4. Суб'єкти адміністративного процесу

Поняття та ознаки суб'єктів адміністративного процесуального права. Види суб'єктів адміністративного процесуального права, Особи, які регулюють і вирішують адміністративні справи. Особи, які обстоюють в адміністративному процесі особисті права та законні інтереси. Особи, які представляють та захищають інтереси інших осіб. Особи, які сприяють адміністративним провадженням та здійсненню адміністративного судочинства. Характеристика повноважень суб'єктів адміністративного процесуального права.

Розділ 2. Адміністративний процес та адміністративні провадження

Тема 5. Сутність адміністративного процесу та його зміст

Поняття адміністративного процесу та його особливості. Методологічні засади обґрунтування адміністративного процесу як цілісного юридичного явища. Форми адміністративного процесу. Ознаки адміністративного процесу: наявність однією із сторін суб'єкта владних повноважень; неслужбова сфера процесуальної діяльності; наявність адміністративної справи; чітка регламентація повноважень органів влади; строковість вирішення справи. Співвідношення адміністративного процесу та управлінської діяльності.

Структура адміністративного процесу, її поняття та елементи. Адміністративні провадження, стадії, етапи та дії (процедури) як елементи адміністративного процесу.

Адміністративні провадження та їх види. Поняття адміністративного провадження. Ознаки адміністративного провадження. Провадження у сфері управління, провадження з адміністративного судочинства та адміністративно-деліктні провадження як зміст адміністративного процесу.

Стадії адміністративних проваджень, їх характеристика. Адміністративні процедури (процесуальні дії), їх поняття, ознаки та види.

Адміністративна юрисдикція та адміністративна юстиція, їх поняття та співвідношення. Характеристика та ознаки адміністративної юрисдикції та адміністративної юстиції, їх спільні, загальні риси та особливості.

Тема 6. Докази в адміністративному процесі

Поняття адміністративного процесуального доказування. Поняття доказів, предмет доказування, обов'язок доказування, їх повноваження. Джерела доказів. Пояснення сторін, третіх осіб та їхніх представників про відомі їм обставини. Визнання сторонами обставин, якими друга сторона обґрунтовує свої вимоги. Показання свідків про відомі йому обставини. Письмові докази, документи. Речові докази, предмети матеріального світу. Висновки експертів. Законність одержання доказів.

Дослідження доказів. Установлення фактів протиправних рішень, дій чи бездіяльності органу владних повноважень, наявності чи відсутності адміністративно-правового спору, чи спору про право, наявності інтересів третіх осіб, наявності адміністративного правопорушення та його складу, обставин, що пом'якшують і обтяжують відповідальність, наявність майнової шкоди тощо.

Преюдиційні факти, їх поняття і значення. Загальновідомі обставини та визнані факти, їх значення. Класифікація доказів. Прямі та непрямі докази. Обвинувальні докази, виправдувальні докази, первісні та похідні докази.

Заходи забезпечення доказів та адміністративних проваджень, їх нормативно-правове регулювання.

Тема 7. Процесуальні строки

Поняття процесуальних строків та їх значення в адміністративному процесі. Визначення процесуальних строків, порядок їх обчислення. Види процесуальних строків.

Строки встановлені законом. Строки, встановлені судом, органом владних повноважень (посадовою особою). Строки звернення за захистом порушених прав. Строки повідомлення про час і місце розгляду справи. Строки розгляду адміністративної справи. Строки оскарження постанов по справі та перегляду справи. Строки виконання постанов по справі. Строки, тривалість і межі яких визначаються судом, органом владних повноважень (посадовою особою).

Тема 8. Заходи процесуального примусу в адміністративному процесі

Поняття заходів адміністративного примусу. Підстави застосування заходів адміністративного примусу: протиправне перешкоджання особами здійсненню адміністративного провадження; порушення встановлених в суді правил; невиконання вимог щодо припинення протиправних дій осіб та фіксування вчиненого правопорушення. Види заходів примусу: попередження; видалення із зали судового засідання; тимчасове вилучення доказів для дослідження судом, органом владних повноважень (посадовою особою); привід. Нормативно-правове та процесуальне закріплення застосування заходів примусу. Особи, уповноважені застосовувати заходи процесуального примусу.

Модуль 2 ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

Розділ 3. Процесуальні відносини в сфері управлінської діяльності

Тема 9. Провадження в сфері управління

Поняття провадження в сфері управління. Мета та завдання проваджень в сфері управління: реалізація або сприяння в реалізації суб'єктивного права; придбання, передбаченого законодавством, суб'єктивного права; виконання або сприяння виконанню обов'язків; застосування заходів адміністративного

примусу; оскарження дій чи бездіяльності органів владних повноважень. Учасники адміністративних проваджень в сфері управління, їх повноваження, права і обов'язки. Приводи і підстави для провадження в сфері управління. Стадії провадження в сфері управління. Види проваджень в сфері управління. Адміністративні провадження за заявою суб'єкта звернення (реєстраційні і дозвільні провадження, їх підвиди). Адміністративні провадження за ініціативою органа владних повноважень (контрольно-наглядові провадження, провадження по застосуванню заходів адміністративного примусу, крім накладення адміністративних стягнень та їх підвиди). Адміністративні провадження за скаргою суб'єкта звернення. Законодавче та нормативне регулювання проваджень в сфері управління. Права і обов'язки учасників проваджень.

Тема 10. Провадження за зверненням громадян

Поняття та правові основи провадження за зверненням громадян. Законодавче і нормативне врегулювання звернень громадян. Види звернень громадян, їх характеристика та особливості проваджень. Пропозиція, заява, скарга як види звернення громадян, їх визначення, характеристика та відмінності. Вимоги до звернення громадян. Право громадян на звернення, обов'язок громадян виконувати певні вимоги, обов'язок нести відповідальність за порушення вимог щодо звернення. Учасники провадження за зверненням громадян. Стадії та структура провадження за зверненням громадян: подання звернення та прийняття його до розгляду. Розгляд справи. Ухвалення рішення. Перегляд рішення. Виконання рішення.

Діловодство за зверненням громадян. Вимоги, контроль і облік за вирішенням справи за зверненням громадян. Звіт про результати розгляду звернення громадян.

Розділ 4. Адміністративне судочинство в Україні

Тема 11. Організація адміністративного судочинства в Україні

Історія розвитку адміністративного судочинства (юстиції) в Україні. Концепція судово-правової реформи в Україні. Закон України «Про судоустрій і статус суддів».

Поняття, завдання та мета адміністративного судочинства. Ознаки адміністративного судочинства. Система адміністративних судів та їх повноваження. Особливості утворення адміністративних судів першої інстанції. Апеляційні суди. Суди касаційної інстанції.

Склад суду та відводи. Одноособовий та колегіальний розгляд адміністративних справ. Відводи суду (судді), секретаря судового засідання, експерта, спеціаліста, перекладача та їх підстави.

Судові виклики та повідомлення, їх види та порядок здійснення. Фіксування адміністративного процесу. Протокол адміністративного процесу. Журнал судового засідання. Порядок та умови фіксування судового процесу засобами аудіо- відеозапису.

Судові витрати та їх склад (види). Умови та порядок розподілу судових витрат.

Тема 12. Підвідомчість та підсудність справ адміністративному суду

Поняття підвідомчості справ адміністративному суду, їх загальні ознаки та відмінності. Підстави розмежування підвідомчості справ між судами та іншими юрисдикційними органами. Спори підвідомчі адміністративному суду. Непоширеність адміністративним судам юрисдикції інших органів (судів).

Поняття підсудності адміністративних справ. Відмінність підсудності від підвідомчості. Юридичні ознаки та властивості визначення підсудності.

Предметна підсудність районним, міськрайонним судам загальної юрисдикції як адміністративним судам. Предметна підсудність окружним адміністративним судам як місцевим судам першої інстанції. Предметна підсудність Вищому адміністративному суду України як суду першої і останньої інстанції.

Територіальна підсудність адміністративних справ. Загальна, виняткова, виключна та альтернативна територіальна підсудність адміністративних справ. Виключна підсудність окружного суду, територіальна юрисдикція якого поширюється на м. Київ.

Інстанційна підсудність адміністративних справ. Місцеві адміністративні суди, апеляційні суди, Вищий адміністративний суд України та Верховний Суд України, їх компетенція щодо розгляду і вирішення адміністративних справ.

Підсудність пов'язаних між собою вимог. Наслідки порушення правил підсудності.

Розділ 5. Проведення з адміністративного судочинства

Тема 13. Проведення в суді першої інстанції

Звернення до адміністративного суду та відкриття провадження в адміністративній справі. Форма звернення до адміністративного суду – адміністративний позов. Структура позову — підстава позову, предмет позову та зміст позову, їх юридичні ознаки. Види позовів. Зобов'язуючі позови, установчі позови, застосовчі позови. Право на позов. Форма і зміст позову. Вимоги до позовної заяви. Строк звернення. Відкриття провадження. Сторони і учасники провадження.

Підготовче провадження. Завдання та зміст підготовки адміністративних справ до судового розгляду. Попереднє судове засідання. Примирення сторін. Заходи забезпечення адміністративного прозову. Ухвали суду за наслідками підготовчого провадження.

Судовий розгляд справи. Підготовка та відкриття судового засідання. Судовий розгляд справи як інститут адміністративного процесуального права України і як стадія адміністративного процесу, спільні ознаки та відмінності, їх співвідношення. Письмове провадження поняття та його підстави. Відкриття судового засідання. Судовий розгляд справи. Предмет доказування. Судові дебати. Винесення і оголошення судового рішення.

Судові рішення, їх зміст та порядок ухвалення. Вимоги до судового рішення: законність, обґрунтованість, повнота обґрунтування, всебічність обґрунтування, доказовість обґрунтування. Постанови і ухвали, їх зміст та структура.

Особливості провадження в окремих категоріях справ. Особливості провадження щодо оскарження нормативно-правових актів. Особливості провадження у справах щодо правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом та процесом референдуму. Особливості провадження у справах щодо проходження публічної служби. Особливості провадження щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності державної виконавчої служби. Особливості провадження щодо реалізації права на мирні зібрання.

Тема 14. Перегляд судових рішень

Способи забезпечення законності і обґрунтованості судових рішень. Оскарження судових рішень.

Перегляд судових рішень в апеляційному порядку. Апеляційне оскарження. Строки апеляційного оскарження. Суб'єкти оскарження. Підстави апеляційного оскарження. Відкриття апеляційного провадження. Заява про апеляційне оскарження. Апеляційна карга. Форма і зміст заяви про апеляційне оскарження та апеляційної скарги, строки і порядок їх подання. Підготовка справи до апеляційного розгляду. Апеляційний розгляд справи у судовому засіданні. Судові рішення та їх ухвалення (постановлення).

Перегляд судових рішень в касаційному порядку. Касаційне оскарження. Предмет касаційного оскарження. Підстави касаційного оскарження. Відкриття касаційного провадження. Порядок подання касаційної скарги, строки її подання. Форма і зміст касаційної скарги. Підготовка справи до касаційного розгляду. Попередній розгляд справи. Касаційний розгляд справи у судовому засіданні. Судові рішення та їх ухвалення.

Перегляд судових рішень за винятковими обставинами. Право на оскарження судових рішень за винятковими обставинами. Підстави, перегляд рішення за винятковими обставинами. Звернення зі скаргою. Допуск скарги. Розгляд скарги. Постановлення судових рішень за наслідками провадження за винятковими обставинами.

Перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами. Поняття і види нововиявлених обставин. Право на звернення про перегляд рішення за нововиявленими обставинами. Заява про перегляд рішення за нововиявленими обставинами. Заява про перегляд за нововиявленими обставинами та порядок її подання. Особи, які мають право на звернення з заявою про перегляд за нововиявленими обставинами. Перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами. Судове рішення за наслідками перегляду за нововиявленими обставинами.

Тема 15. Виконання судових рішень в справах адміністративного судочинства

Поняття і види судових рішень. Набрання судовими рішеннями законної сили. Зміст виконання судових рішень. Поняття виконання судових рішень. Звернення до виконання судового рішення.

Порядок виконання судових рішень. Звичайне виконання, негайне виконання, примусове виконання. Виконавче провадження.

Відповідальність за невиконання судових рішень. Види відповідальності – кримінальна, адміністративна, цивільно-правова, дисциплінарна, підстави застосування та їх характеристика.

Розділ 6. Адміністративно-деліктні провадження

Тема 16. Загальні положення провадження в справах про адміністративні правопорушення

Загальна характеристика провадження в справах про адміністративні правопорушення. Вимоги щодо провадження в справах про адміністративні правопорушення.

Заходи забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення. Доставлення правопорушника, адміністративне затримання, особистий огляд і огляд речей, вилучення речей і документів, відсторонення водіїв від керування транспортними засобами, річковими і маломірними суднами та огляд на стан сп'яніння, витребування документів, проведення митних обстежень, пред'явлення товарів для впізнання тощо.

Права та обов'язки осіб, які беруть участь у провадженні в справах про адміністративні правопорушення.

Органи (посадові особи), які розглядають справи про адміністративні правопорушення. Адміністративні комісії при виконавчих комітетах сільських, селищних, міських рад. Порядок їх утворення та правове регулювання. Виконавчі комітети сільських, селищних, міських рад, їх компетенція. Районні, районні у місті, міські чи міськрайонні суди. Органи внутрішніх справ, органи державних інспекцій, інші органи (посадові особи). Уповноважені розглядати і вирішувати справи про адміністративні правопорушення, їх компетенція.

Підвідомчість справ про адміністративні правопорушення. Поняття підвідомчості та її значення. Види підвідомчості: предметна, територіальна, виключна, альтернативна, її ознаки та характеристика.

Тема 17. Провадження в справах про адміністративні правопорушення

Завдання та принципи провадження в справах про адміністративні правопорушення. Своєчасне, всебічне, повне і об'єктивне з'ясування обставин кожної справи, вирішення її в точній відповідності із законом, виконання винесеної постанови.

Поняття відкриття справи про адміністративне правопорушення. Підстави відкриття справи – подія адміністративного проступку та його юридичний

склад. Протокол про адміністративне правопорушення, його зміст. Особи, які мають складати протокол про адміністративні правопорушення, їх повноваження. Відкриття справи про адміністративне правопорушення.

Розгляд справи про адміністративне правопорушення. Місце і строки розгляду. Підготовка до розгляду і порядок розгляду. Обставини, що підлягають з'ясуванню при розгляді справи про адміністративне правопорушення. Протокол засідання колегіального органу по справі про адміністративне правопорушення.

Винесення постанови по справі про адміністративні правопорушення. Види постанов по справі. Форма і зміст постанови, її структура. Порядок оголошення постанови та вручення її копії учасникам провадження та заінтересованим особам.

Перегляд постанови по справі про адміністративне правопорушення. Оскарження і опротестування. Порядок оскарження і строки оскарження постанови по справі про адміністративне правопорушення. Опротестування постанови по справі про адміністративне правопорушення. Зупинення виконання постанови. Строк розгляду скарги або протесту. Розгляд скарги і протесту і прийняття рішення. Наслідки скасування постанови із закриттям справи про адміністративне правопорушення. Опротестування рішення по скарзі. Виконання постанови по справі про адміністративне правопорушення. Звернення виконання та строки звернення виконання. Особи, уповноважені здійснювати виконання постанови про адміністративне правопорушення. Порядок виконання постанови про накладення стягнення у вигляді: попередження, штрафу, про оплатне вилучення предмета, конфіскацію предмета і грошей, про позбавлення спеціального права, про застосування громадських та виправних робіт, про застосування адміністративного арешту, про відшкодування майнової шкоди.

3. Рекомендована література

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. // Офіційний вісник України. – 2010. – № 72 /1. – Ст. 2598 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 6 липня 2005 року № 2747 – IV // Офіційний вісник України. – 2005. – № 32 – Ст. 1918 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073-Х, редакція від 27 квітня 2014 року // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – № 51. – Ст. 1122 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
4. Митний кодекс України : станом на 1 січ. 2013 р. : відповідає офіц.

тексту. – Х. : Право, 2013. – 384 с.

5. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 8 липня 2011 року // Офіційний вісник України. - 2011. - № 59. – Ст. 2347.
6. Про громадські об'єднання: Закон України від 22 квітня 2012 року // Відомості Верховної Ради України. - 2013. - № 1. - Ст. 1.
7. Про громадянство України: Закон України від 18 січня 2001 року // Відомості Верховної Ради України. - 2001. - № 13. - Ст. 65.
8. Про державну службу: Закон України від 16 грудня 1993 року // Відомості Верховної Ради України. - 1993.- № 52. - Ст. 490.
9. Про звернення громадян: Закон України від 2 жовтня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 47. - Ст. 256.
10. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 21 грудня 2006 року // Офіційний вісник України. - 2007. - № 6. - С. 7-28.
11. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року // Відомості Верховної Ради України. - 1997.- № 24. – Ст.170.
12. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 року // Відомості Верховної Ради України. - 1999. - № 20-21. - Ст.190.
13. Про молодіжні та дитячі громадські організації: Закон України від 1 грудня 1998 року // Офіційний вісник України. - 1998. - № 51. - Ст. 1870.
14. Про органи самоорганізації населення: Закон України від 11 липня 2001 року № 2625-14 // Офіційний вісник України. - 2001. - № 32. - С. 1449.
15. Про політичні партії в Україні: Закон України від 5 квітня 2001 року № 2365-III (в редакції від 11 червня 2009 року) // Офіційний вісник України. – 2001. - № 17. – Ст.728.
16. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 4 лютого 1994 року // Відомості Верховної Ради України. - 1994. - № 23. - Ст. 161; Право України. - № 2-3. - С. 83-84.
17. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності: Закон України від 15 вересня 1999 року // Відомості Верховної Ради України. - 1999. - № 45. - Ст. 397.
18. Про свободу совісті та релігійні організації: Закон України від 23 квітня 1991 року // Відомості Верховної Ради України. - 1991. - № 25. - Ст. 28.
19. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 7 червня липня 2001 року // Офіційний вісник України. - 2001. - № 26 – Ст. 1151.
20. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17 березня 2011 року // Офіційний вісник України. - 2011. - № 27 – Ст. 1123.
21. Про текст Конституції України в редакції 28 червня 1996 року, із змінами і доповненнями, внесеними законами України від 8 грудня 2004 року № 2222-IV, від 1 лютого 2011 року № 2952-VI, від 19 вересня 2013 року № 586-VII: Постанова Верховної Ради України від 22 лютого 2014 року № 750-VII // Офіційний вісник України. – 2014. – № 16. – Ст. 477 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/750-18>.
22. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні: Указ Президента України від 22 липня 1998 року № 810/98 , редакція

від 28 травня 2006 року // Офіційний вісник України. – 1999. – № 21. – С. 32 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/810/98>

23. Про затвердження Інструкції про порядок розгляду в Службі безпеки України звернень громадян та реєстрації обліку заяв і повідомлень про вчинені або підготовлювані злочини: Наказ Служби безпеки України від 27 січня 2005 року № 44 // Офіційний вісник України. - 2005. - № 7. - Ст. № 422.

24. Про затвердження Положення про порядок роботи зі зверненнями громадян і організацій, їх особистого прийому в системі Міністерства внутрішніх справ України: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 10 жовтня 2004 року № 1177 // Офіційний вісник України. - 2004. - № 43. - Ст. № 2853.

25. Щодо затвердження Положення про порядок розгляду звернень громадян в органах державної податкової служби України: Наказ Державної податкової адміністрації України від 27 лютого 2004 року № 112 // Офіційний вісник України. - 2004. - № 13. - Ст. № 948.

26. Про затвердження Інструкції про порядок розгляду звернень та особистого прийому громадян у Міністерстві юстиції України, в установах та організаціях, що належать до сфери його управління: Наказ Міністерства юстиції України // Офіційний вісник України. - 2004. - № 12. - Т.1. - Ст. № 777.

27. Методика визначення собівартості платних адміністративних послуг: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 27 січня 2010 року № 66 // Урядовий кур'єр. – 2010. – 10 лютого. – С.11-12.

28. Методика оцінювання рівня організації роботи із зверненнями громадян в органах виконавчої влади: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 24 червня 2009 року № 630 // Урядовий кур'єр. – 2009. – 7 липня. – С.13.

Коментарі

29. Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України [Текст] [Темкіжев І. Х. та ін.]; за заг. ред. І. Х. Темкіжева, Голови Вищ. адмін. суду України; Вищ. адмін. суд України. – 2-ге вид., переробл. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2012. – 718 с.

30. Кравчук В. М. Науково-практичний коментар до Кодексу адміністр. судочинства України [Текст] / В. М. Кравчук. – Х.: Фактор, 2011. – 798 с.

31. Кодекс адміністр. судочинства України: науково-практичний коментар / Н. О. Армаш, О. М. Бандурка, А. В. Басов та ін.: А. Т. Комзюк (заг. ред.). – К.: Прецедент: Істина, 2009. – 823 с.

32. Кодекс адміністративного судочинства України: науково-практичний коментар / О. А. Банчук, І. Б. Коліушко, Р. І. Корчуга та ін.; Р. О. Куйбіда (заг. ред.); Центр політико-правових реформ. – К.: Юстініан, 2009. – 976 с.

33. Науково-практичний коментар Кодексу адмін. судочинства України / О. М. Пасенюк, О. Н. Панченко, В. Б. Авер'янов та ін.; О. М. Пасенюк (заг. ред.); Вищий адміністративний суд України. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 704 с.

34. Матвійчук В. К. Науково-практичний коментар до Кодексу адмін. судочинства України: [в 2 т.] / В. К. Матвійчук, І. О. Хар. – К.: Алерта, 2008. –

Т. 1 – 2-ге вид., змінене та доп. – 2008. – 787 с.

35. Матвійчук В. К. Науково-практичний коментар до Кодексу адмін. судочинства України: [в 2 т.] / В. К. Матвійчук, І. О. Хар. – К.: Алерта, 2008. – Т. 2 – 2008. – 751 с.

Судова практика

36. Адміністративне судочинство: Судова практика в адміністр. справах: Науково-практичний юридичний журнал / ТОВ «Інформаційно-аналітичний центр правової та ділової інформації «Праксіс» В. В. Кривенко (ред.). – К., 2006 (комплектуються) 2006.

37. Судова практика Верховного Суду України [Текст] / Верховний Суд України. – Офіц. вид. – К.: Ін Юре, 2012. Кн. 3: Адміністративні справи / за заг. ред. Голови Верховного Суду України Я. М. Романюка [упоряд. Шаповалова О. А.]. – 2013. – 731 с.

38. Судова практика Вищого адміністративного суду України. 2012 [Текст] / Вищ. адмін. суд України; за заг. ред. І. Х. Темкіжева; [уклад. М. І. Цуркан]. – К.: Юрінком Інтер, 2013. – 253 с.

39. Судова практика Вищого адміністративного суду України, 2009 [Текст] / Вищ. адмін. суд України; уклад.: О. Н. Панченко; заг. ред. О. М. Пасенюка. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 346 с.

40. Судова практика Вищого адміністративного суду України. – К.: Юрінком, 2008. – 352 с. (Бюлетень законодавства і юридичної практики України / Вид-во правової л-ри «Юрінком Інтер»; 2008. - № 6.)

41. Судова практика Верховного Суду України у справах про адміністративні правопорушення / П. П. Пилянчук та ін. (упоряд.); П.П. Пилянчук (заг. ред.); Верховний Суд України. – Офіц. вид. – К.: Видавничий дім «Ін Юре», 2007. – 328 с.

42. Судова практика Вищого адміністративного суду України / О. Пасенюк (ред.). – К.: Юрінком, 2006. – 415 с. – Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 2006. – № 12.

43. Судова практика у справах про адміністративні правопорушення (2003 - 2005 рр.): Збірник В. Т. Маляренко (заг. ред.): Верховний Суд України. – К.: Юрисконсульт, 2006. – 498 с.

Документація

44. Павлик П. М. Процесуальна документація: навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / П. М. Павлик, Ж. В. Удовенко, Т. М. Кілічава. – 2-е вид. – К.: Центр учбової л-ри, 2009. – 464 с.

45. Колпаков В. К. Настільна книга професійного судді при розгляді адміністративних справ [Текст]: склад. суд. процес. док. За Кодексом [Наук.-практ. посіб. судді] / В. К. Колпаков, В. В. Гордєєв. – Х.: Харків юридичний, 2011. – 480 с.

Література

Основна

1. Адміністративне процесуальне право: навч. посіб. / Т. П. Мінка,

С. М. Алфорьов, Р. В. Миронюк та ін.; за ред. Т.П. Мінки. – Х.: Право, 2013. – 353 с.

2. Демський Е. Ф. Адміністративне процесуальне право України: навч. посіб. / Е. Ф. Демський. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 495 с.

3. Кузьменко О.В. Адміністративно-процесуальне право України: підручник / О.В. Кузьменко, Т.О. Гуржій; за ред. О.В. Кузьменко. – К.: Атіка, 2007. – 278 с.

4. Комзюк А. Т., Бевзенко В. М., Мельник Р. С. Адміністративний процес України: Навч. посібник. – К.: Прецедент, 2007. – 531 с.

Додаткова

5. Адміністративне судочинство: Підручник. – Вип. 2, перероб. і доповн. / За заг. ред. Т. О. Коломоєць. – К.: Істина, 2011. – 304 с.

6. Адміністративна діяльність: навчальний посібник для студентів вузів / М.В.Ковалів та ін. – К.: Алерта; К.: КНТ; К.: ЦУЛ, 2009. – 431 с.

7. Адміністративна реформа в Україні: сучасний стан, проблеми та перспективи: [кол. моногр.] / Алексеев В. М., Андрійко О. Ф., Бабич О. М., Гончарук Н. Т., Гудима Н. В., Дніпренко Н. К.. / Секретаріат Кабінету Міністрів України / Ніна Романівна Нижник (заг.ред.), Наталія Трохимівна Гончарук (заг.ред.). – [Д.] : [Монолит], 2009. – 383с.

8. Адміністративний процес: загальна частина (федеративна Республіка Німеччини, Україна) [Текст]: наук.-практ. посіб. / Манн Томас [та ін.]: за заг. ред. Володимира Бевзенка; [пер. та адапт. з нім. Мельника Романа]; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ун-т ім. Георга Августа. – К.: Правова єдність, 2013. – 306 с.

9. Адміністративне законодавство України // Право і практика. – 2010. – № 19 / 20. – С. 1-241.

10. Адміністративне судочинство в Україні: теорія, правове регулювання, практика [Текст]: монографія / [С. В. Ківалов та ін.]: за заг. ред. С. В. Ківалова, Л. Р. Білої-Тіунової; Нац. Ун-т «Одес. Юрид. Акад.». – О.:Фенікс, 2013. – 392 с. – (Серія наукових видань «Доктрина адміністративного права, адміністративного процесу, фінансового права; вип. 1).

11. Бенедик В. І. Особливості структурної будови норм адміністративного процесуального права України [Електронний ресурс] / В. І. Бенедик // Юрист України . - 2011. - № 4(17). - С. 59-64. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/uy_2011_4\(17\)__10.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/uy_2011_4(17)__10.pdf)

12. Гончарук С. Т. Адміністративний процес: навчальний посібник / С. Т. Гончарук. – К.: НАУ, 2012. – 184 с.

13. Гусаров С. Визначення понять адміністративної процедури та адміністративного процесу в адміністративному праві України [Електронний ресурс] / Сергій. Гусаров, Віктор. Білоус // Вісник Академії управління МВС . – 2008. - № 3. - С. 6-18. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/uscnavs_2008_3_1.pdf

14. Коломоєць Т. Визначеність поняття "адміністративний процес" – умова ефективності нормопроектної та правозастосовної (в тому числі судової)

діяльності [Електронний ресурс] / Т. Коломоєць // Слово Національної школи суддів України . - 2012. - № 1. - С. 153-160. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/cln_2012_1_18.pdf

15. Концепція реформи адміністративного права України (проект) // Ківалов С. В., Біла Л. Р. Адміністративне право України: Навчально-методичний посібник. – Вид. друге, перероб. і доп. – Одеса: Юридична література, 2002. – 312 с.

16. Кузьменко О.В. Курс адміністративного процесу: навч. посіб./ О.В. Кузьменко. – К.: Юрінком Інтер, 2013. – 208 с.

17. Кузьменко О. В. Теоретичні засади адміністративного процесу: Монографія. – К.: Атіка, 2005. – 352 с.

18. Кунєв Ю.Д. Адміністративний процес: проблеми визначення сутності та змісту [Електронний ресурс] / Ю. Д. Кунєв // Публічне право . - 2013. - № 2. - С. 51-56. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/pp_2013_2_7.pdf

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Контрольні заходи здійснюються науково-педагогічними працівниками і включають поточний і підсумковий контроль. Об'єктами системи поточного та підсумкового контролю є робота студентів на семінарських (практичних) заняттях та виконаних індивідуальних (домашніх) завдань. Поточний контроль здійснюється при проведенні семінарських (практичних) та індивідуальних занять і має на меті перевірку рівня засвоєння студентом навчального матеріалу дисципліни.

Під час проведення семінарських занять застосовуються такі методи контролю, як усне та письмове опитування студентів з питань, визначених планом семінарських занять, дискусійне обговорення проблемних питань з теми заняття, письмове складання студентами тестів. При проведенні практичних занять – контроль здійснюється при розв'язуванні окремими студентами біля дошки та «малими групами» комплексу практичних задач і проблемних ситуацій.

Поточний контроль, який застосовується під час індивідуально-консультативних занять, здійснюється за допомогою відповідних тестів в усній або письмовій формі. Такий контроль застосовується по відношенню до тих студентів, які мають поточну заборгованість із поважних причин. Поточний контроль виконання студентами індивідуальних (домашніх) завдань здійснюється за допомогою перевірки викладачем результатів розв'язання розрахункових завдань.

Підсумкове оцінювання знань з дисципліни здійснюється у формі ПМК (заліку).

5. Засоби діагностики успішності навчання

Загальна підсумкова оцінка з навчальної дисципліни складається із суми балів за результатами поточного контролю знань. Загальна сума набраних балів протягом семестру за поточну успішність максимально складає 100. Академічні успіхи студента визначаються за допомогою системи оцінювання, що використовується в ПУЕТ, з обов'язковим переведенням оцінок до національної шкали та шкали ECTS.

Оцінка «відмінно» (90-100 балів) передбачає, що студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили.

Оцінка «дуже добре» (82-89 балів) передбачає, що студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.

Оцінка «добре» (74-81 бал) передбачає, що студент вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача й самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок.

Оцінка «задовільно» (64-73 бали) передбачає, що студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.

Оцінка «достатньо» (60-63 бали) передбачає, що студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні.

Оцінка «незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю» (35-59 балів) передбачає, що студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

Оцінка «незадовільно з обов'язковим вивченням залікового кредиту» (1-34 бали) передбачає, що студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.